

Výsledky průzkumu Kodex etiky českých knihovníků v praxi [1]

Autor:

- [GIEBISCH, Roman](#) [2], [JANSOVÁ, Linda](#) [3]

Číslo:

- [2017, ročník 26, číslo 4](#) [4]

Rubrika:

- [Průzkumy](#) [5]

Klíčová slova:

- [etika](#) [6], [průzkumy](#) [7]

Ve dnech 1. až 30. září 2017 měli členové (a doplňkově i nečlenové) SKIP možnost se zúčastnit průzkumu Kodex etiky českých knihovníků v praxi. Jeho cílem bylo zjistit, jak je v české knihovnické praxi znám a využíván [Kodex etiky českých knihovníků](#) [8]. Průzkum byl určen pro všechny pracovníky knihoven a byl anonymní. Byl realizován prostřednictvím online dotazníku vytvořeného v nástroji Formuláře Google.

Výzva k účasti v průzkumu a připomínka výzvy byly distribuovány prostřednictvím elektronických konferencí SKIP, především konference skip@cvut.cz [9], do které jsou zařazeny adresy všech individuálních a institucionálních členů SKIP (od poloviny listopadu 2017 je adresa konference změněna na skip@konference.cvut.cz [10], pozn. red.). Vzhledem k tomu, že výzvy byly šířeny elektronickou cestou a že bylo pravděpodobné, že se průzkumu ve výsledku zúčastní i někteří nečlenové SKIP, bylo s touto skutečností dopředu počítáno i v návrhu dotazníku.

Dotazník obsahoval celkem osm otázek, z nichž šest bylo uzavřených a jejich vyplnění bylo povinné. Dvě otázky byly otevřené a jejich vyplnění bylo nepovinné (jednou z těchto otázek byla možnost připsat k dotazníku komentář).

Průzkumu se zúčastnilo celkem **552 respondentů**. 205 respondentů uvedlo, že odpovídají jako individuální členové SKIP, 167 respondentů zastupovalo kolektivní členy a 30 respondentů dotazník vyplnilo jak za sebe jako individuální členy, tak za svou instituci jako kolektivního člena. 150 respondentů uvedlo, že nejsou členy SKIP.

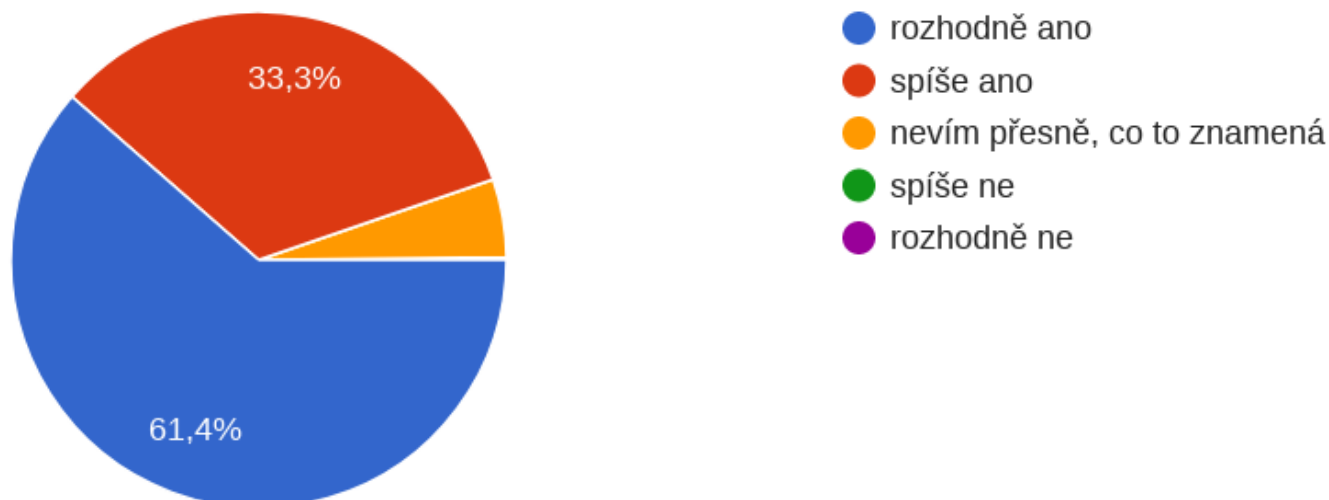
SKIP má v současné době 1 637 členů – 948 individuálních a 689 kolektivních. Započítáme-li odpovědi reflektující postoje individuálních a zároveň kolektivních členů vždy jako dvě, můžeme říci, že průzkumu se zúčastnilo celkem **432 členů SKIP**. To představuje **více než čtvrtinu všech členů SKIP**. U individuálních členů dosáhla účast necelé čtvrtiny, u kolektivních členů téměř 29 %.

Nyní se již věnujme konkrétním otázkám, resp. odpovědím na ně. (V tomto případě je počítáno s celkovým počtem 552 odpovědí, tj. odpovědi reprezentující postoj individuálního i kolektivního člena jsou započítány vždy jako jedna odpověď.)

Smyslem první otázky bylo zjistit, zda respondenti ve své knihovnické praxi uplatňují etické zásady. Jak ukazuje graf 1, téměř 95 % účastníků průzkumu uvedlo, že etické zásady uplatňují, přičemž

výrazně převažovala odpověď „rozhodně ano“. Přibližně 5 % respondentů si nebylo jisto, co to přesně znamená.

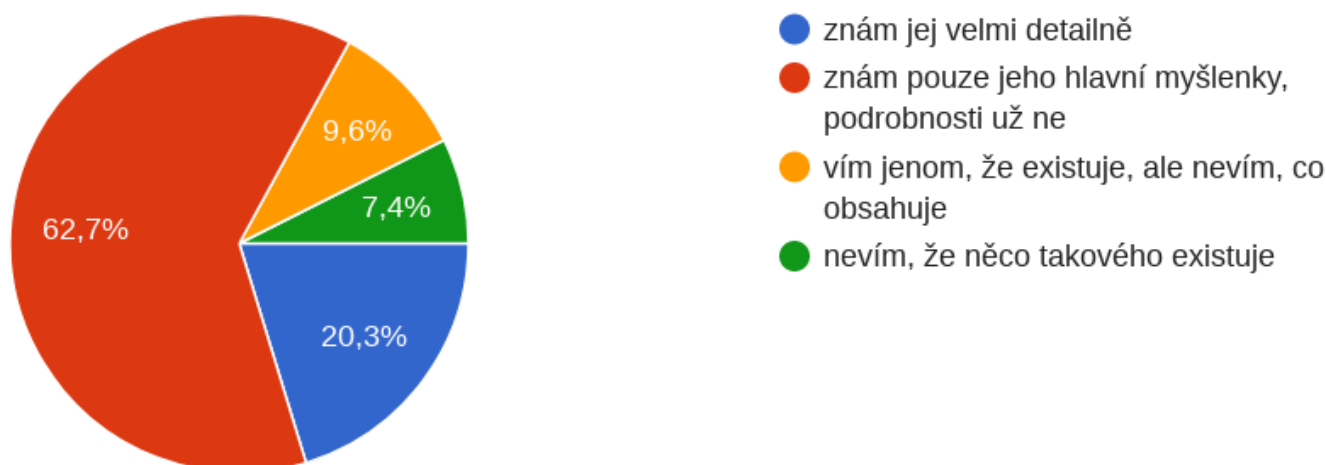
Graf 1: Uplatňujete ve své knihovnické praxi etické zásady?

[11]

Druhá otázka se týkala míry znalosti Kodexu etiky českých knihovníků. Z grafu 2 je patrné, že přes 60 % respondentů sdělilo, že zná pouze hlavní myšlenky tohoto kodexu, nikoliv již podrobnosti. Jako detailní označilo svou znalost kodexu přibližně 20 % účastníků průzkumu. Kolem 17 % respondentů kodex podle svých slov vůbec nezná nebo jenom ví, že existuje.

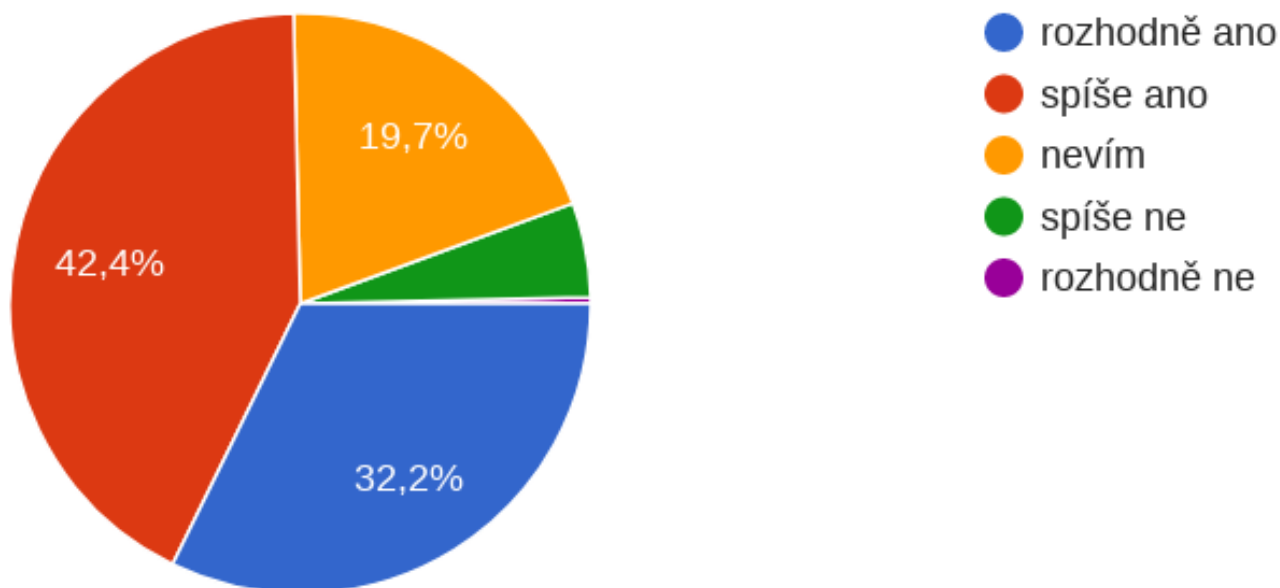
Graf 2: Jak dobře znáte Kodex etiky českých knihovníků?

[12]

V odpovědích na třetí otázku (viz graf 3) respondenti vyjařovali svůj názor na to, zda by se s kodexem měli mít možnost seznámit i uživatelé knihoven. Kladně zareagovalo téměř 75 % účastníků průzkumu, necelých 20 % respondentů zvolilo možnost „nevím“ a zbylých přibližně 5 % k této věci zaujalo negativní postoj.

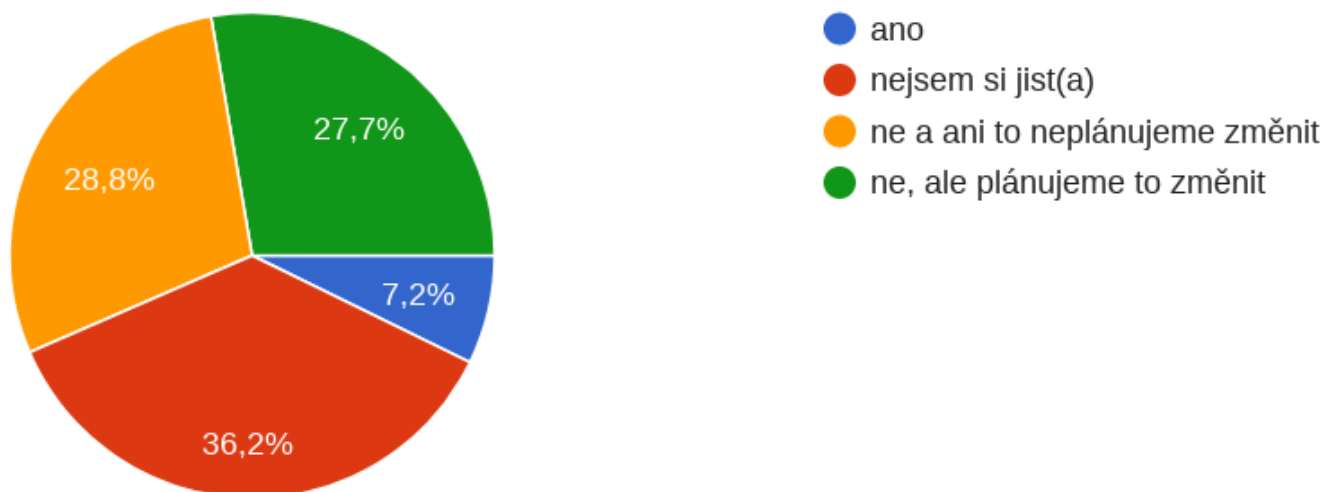
Graf 3: Měli by se s kodexem mít možnost seznámit uživatelé knihoven?

[13]

Z odpovědí na čtvrtou otázku (viz graf 4) vyplynulo, že téměř 35 % respondentů na existenci kodexu své uživatele upozorňuje nebo se na to chystá (převažují ovšem ti, kteří se své uživatele na kodex teprve chystají upozorňovat), necelých 29 % účastníků průzkumu uživatelům o kodexu vědět nedává a ani se tuto praxi nechystá měnit.

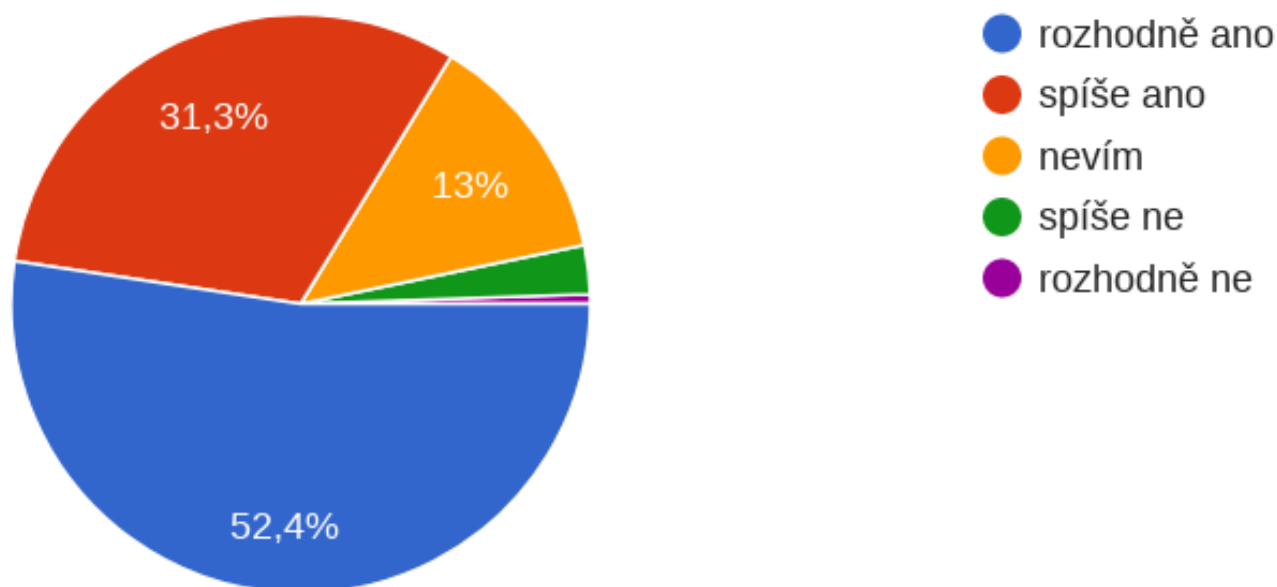
Graf 4: Upozorňujete na kodex své uživatele?

[14]

Téměř 84 % respondentů by uvítalo, pokud by etický kodex byl k dispozici ve vhodné grafické podobě (viz graf 5).

Graf 5: Uvítal(a) byste, pokud by etický kodex byl k dispozici ve vhodné grafické podobě?

[15]

Na otázku „Co by podle Vás přispělo k tomu, aby byl etický kodex v praxi více využíván?“, jejíž zodpovězení bylo nepovinné, odpovědělo celkem 228 účastníků průzkumu. Z analýzy těchto odpovědí vyplývá, že k většímu využití etického kodexu v praxi by přispěla především intenzivnější propagace kodexu, konkrétně:

- dostupnost kodexu ve vhodné grafické podobě (plakát, leták, skládačka apod.),
- zpřístupňování kodexu v prostorách knihoven, ale také na jejich webech a rovněž na sociálních sítích,
- upozorňování nových zaměstnanců knihoven na jeho existenci,
- propagace i mezi těmi, kdo v knihovnách pracují déle,
- zmínky o kodexu a o etických tématech na odborných knihovnických akcích a v odborné literatuře.

Objevil se i návrh, že dodržování zásad formulovaných v etickém kodexu by mělo být výslovně uvedeno ve stanovách SKIP jako jedna z povinností jeho členů. V řadě odpovědí na tuto otázku (a rovněž v komentářích k dotazníku) je zmíněno, že dodržování etických zásad v práci knihovníka je samozřejmostí, resp. že ve výsledku jde vždy o jednání konkrétního jednotlivce. Zazněly i návrhy, že by hlavní body kodexu týkající se přístupu k uživatelům a službám měly být nejprve přeformulovány do srozumitelnější (údernější) podoby a až poté zpřístupněny uživatelům knihoven.

Celkem 35 respondentů využilo i možnosti přidat svůj komentář. V nich bylo mj. naznačeno, že by měla být věnována větší pozornost řešení etických problémů z praxe (etický kodex je obecný a neobsahuje zcela konkrétní návody, jak které situace v praxi řešit). V jednom komentáři byla vyjádřena obava, aby zveřejněný kodex nezneužívali problematictí návštěvníci knihoven.

Závěrem bychom rádi poděkovali všem, kteří se průzkumu zúčastnili. Výsledky využijeme jako podklad při rozhodování o vylepšení propagaci etického kodexu, ale i například k výraznějšímu promítnutí etických otázek do programu vzdělávacích akcí.

Grafy byly přímo převzaty z vizualizačního nástroje systému Formuláře Google.

URL zdroje: <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2017-rocnik-26-cislo-4/vysledky-pruzkumu-kodex-etiky-ceskych>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2017-rocnik-26-cislo-4/vysledky-pruzkumu-kodex-etiky-ceskych>
- [2] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/autori/giebisch-roman>
- [3] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/autori/jansova-linda>
- [4] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2017-rocnik-26-cislo-4>
- [5] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/rubriky/pruzkumy>
- [6] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/etika>
- [7] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/pruzkumy>
- [8] <http://skipcr.cz/co-je-skip/kodex-etiky>
- [9] <mailto:skip@cvut.cz>
- [10] <mailto:skip@konference.cvut.cz>
- [11] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/280/jansova1.png>
- [12] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/280/jansova2.png>
- [13] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/280/jansova3.png>
- [14] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/280/jansova4.png>
- [15] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/280/jansova5.png>